

Píseň: S208 - Nejsem zrovna muzikant + modlitba; Text k výkladu: Gn 10

Milí přátelé,

na posledním setkání jsme se věnovali příběhu Noacha a jeho syna Cháma. Jde o narativ náročný nejen kvůli obvyklým faktům (kulturní, časová, geografická, jazyková vzdálenost atd.), ale také proto, že každá doba ctí nějaké principy „slušnosti.“ Stejně tak doby, v nichž vznikalo Písmo. Ačkoli je v takřka všem Písmo velice otevřené (srv. např. Gn 19; Ez 23, 1nn nebo Píseň písní), i Písmo má své hranice. Základním „bojem“ Písma je totiž zápas proti magii a magickým obřadům, zejména kultům plodnosti. Právě o těch zejména SZ odmítá hovořit jinak než v metaforách a náznacích, aby popisem náhodou někoho nenavedlo nebo nesvedlo.

A právě o takovém smýšlení a jednání je oddíl poslední biblické. Proto se točí pořád kolem Kenaana, ačkoli postavou v narativu je Chám. Problém netkvěl v pouhém spatření nahého otce, nýbrž v tom, že Noach zjistil, *co* - a tedy *že* - mu Chám něco provedl. Zbytek pak prozrazuje kontext dobový i textový.

Typy lidí

V širším kontextu je tak příběh narativní ilustrací toho, že právě s Kenaanci (původními obyvateli syro-palestinské oblasti) byli ve starověkém Israeli neustále problémy. Také chce příběh ukázat o jaké problémy jde: Náboženské praxe a vyznání. A o jaké nejde: Nejde o problém rasový, etnický a více-méně ani kulturní.

V Gn 10 pak již čtenář/posluchač ví, že na Chámovce, a zejména Kenaanovce si má dát extra pozor.

Gn 9+10 zvěstují, že jsou tři typy lidí. Tato zvěst však začala ještě před začátkem potopy, když jsme se dověděli, že Noe - jediný, který bude zachráněn - má tři syny (Gn 6, 10). Tedy že z těchto tří synů vzejde „nové lidstvo.“

Již předchozí příběh ukazuje, jaké tři typy lidí jsou: Šémovci, symbovizovaní Šémem, jehož jméno znamená „jméno.“ Tedy lidé usilující sloužit Jménu, tedy Stvořiteli světa. Tedy lidé, zjednodušeně řečeno, usilující žít a jednat dle Boží vůle.

Druhým typem, protikladným k Šémovcům, jsou Chámovci, symbovizovaní Chámem. Tedy lidé, kteří usilují žít dle své vůle. Budují život na vlastních silách a schopnostech. Boha, mají za to, nepotřebují. Neváhají tak ke svým cílům využívat jakékoli prostředky, včetně prostředků magických. Proto je svévolník vždy a znovu protikladem těch, kteří následují Boží vůli - nikoli hříšník! Jak ve svých cílech, tak v metodách a prostředcích. Hlavně však v tom, že sledují své účely, nikoli Stvořitelovy.

Třetí typ pak stojí někde mezi, jaksi „rozkročen“ či „nerozhodnut“. Jde o lidi „nevyhraněné“ a „nevyjasněné.“ Možná překvapivě se jedná o skupinu ve společnosti a společenstvích nejpočetnější: Jefetovci. Přiklánějí se tuhle na politickou pravici, tu na levici. Tu jdou se spravedlností, tu s nespravedlností. Tu nejdou k volbám, tu jdou. Tu se nechají strhnout ke genocidě, tu jsou proti ní atd.

Jefetovci však takto nejednají z vypočítavosti (to činí Chámovci!). Jejich nerozhodnost a nevyhraněnost vyplývá z obav, nejistoty, strachu a snadné manipulovatelnosti (což je chyba a hřích těch, kteří manipulují, ne Jefetovců!). Dnes bychom dodali také z nedostatečného vzdělání a podpory kritického myšlení. A možná také nedostatečné odvahy k jednoznačnému vyznání či rozhodnutí.

Všimněme si tedy, že rozčlenění lidstva tak, jak ho předkládá Gn 10, nemá nic společného s rasami, etniky, barvami kůže či kulturou. Jde o rozdělení náboženské a náboženských postojů. A ani v tomto ohledu nejde o rozčlenění definitivní. Ačkoli Chámovci slyší na svůj účet prokletí, které z nich vposledu činí služebníky a otroky Šémovců (Gn 9, 24-27), zní před tímto prokletím oddíly Gn 1-9.

Tedy příběhy hovořící o lidské volbě. Člověk si vposledu, ať chce nebo nechce, vybírá, kým bude. Nejde tedy ani o

předurčenost biologickou, natožpak genetickou, nebo dokonce kulturní dle místa narození - naopak, všechny tyto „determinace“ jsou zejména ve SZ znovu a znovu vyvraceny. Ve všech skupinách, kde je alespoň dvacet lidí (již kolektiv školní třídy), nalezneme zastoupeny všechny tři typy.

Nejnápadnější je pak toto doloženo u Jefetovců, i dle předchozího oddílu: „Kéž Bůh Jefetovi dopřeje bydlet ve stanech Šémových!“ (Gn 9, 27) Všem Jefetovcům je přáno a žehnáno, aby se přimknuli k postojům, ideálům i praxi Šémovců.

Rodokmen samotný

Možná proto začíná rodokmen Gn 10 právě jimi. Možná také proto, že Jefetovci patří obvykle k největší části skupiny či společnosti.¹ Tento rodokmen nalezneme takřka identický také v 1 Par 1.

Nejprve pohled holistický, celostný:

Rodokmen Gn 10 je zcela odlišné zvěsti než rodokomen Gn 5. Gn 10 popisuje všechny tehdy známé národy, celý svět. Tedy že celé popotopní lidstvo, celé historické lidstvo, je jedna rodina. Jsme z jednoho otce - v Noachovi symbolicky, v nebeském Otci fakticky. Jsme jedné krve, jednoho druhu a naše podstaty jsou stejné, a tak rovnocenné. Otcem všech popotopních lidí je v krásné symbolice ten jediný spravedlivý světa předpotopního - Noe. Noe, kterému také ujely nohy (Gn 9, 18-28). Proto tak snadno Písmo říká, že bližním je nám úplně každý. Protože v pohledu Písma tomu tak, až biologicky, skutečně je. A při současných znalostech musíme tomuto starověkému pohledu nejen dát za pravdu, ale

¹ Údaje z demokratických voleb posledních cca 20 let po celém světě ukazují zhruba (velmi zhruba) následující: 20-25% společnosti jsou Chámovci, 20-25% jsou Šémovci, a zbylých 50-60% jsou Jefetovci. Zhruba polovina (možná spíše více) lidstva tedy patří k těmto „nerozhodným“, „nevyhraněným“ a přesto „společensky rozhodujícím.“ Proto jsou tak často jedny volby 80-20 (např. pravice-levice) a za čtyři roky 20-80 (stále pravice-levice). Proto mohou, a fungují, předvolební kampaně.

smeknout před odvahou takového vyznání klobouk. Všichni jsme děti Boží!²

O to silněji, hlouběji a zcela vyznavačsky rozumíme této zvěsti, když si všimneme hned prvních uvedeným synů. Synové Jefetovi: Gomer a Magóg.

Magóg je symbolem apokalyptického nepřítele Israele. Je symbolem pro nejzlejší ze zlých (kam se hrabou Amálekovci), užívá jich také Ez 38, 2nn. I NZ v Zj 20, 8 užívá této symboliky. Avšak Gn 10 jasně říká, že i tento strašný a úhlavní nepřítel je naši rodinou. Je jedním z nás. Není cizím. Je bližním.

Podobně si všimněme prvních synů Chámových: Kúš a Misrajim. Misrajim je původně a nezkomoleně Micrajim, což je hebrejský termín pro Egypt. Tedy opět jde o velké a odvěké nepřátele a svůdce (zejména náboženské) Israele. I ti však jsou s Israelci jedna rodina, jsou příbuzní, jsou jednoho rodu, jedné krve, jednoho otce. I Egyptáané a Magógovci jsou děti Boží!

Gn 10 je také příkladem textů, u kterých mnohem více nevíme než víme. Řadu jmen již nedokážeme identifikovat s žádným národem. Oddíl je totiž zřejmě ozvukem starých příběhů a tradic a navíc popisuje jak národy veliké (Micrajim-Egypt), tak národy a skupiny maličkaté (Taršiš - snad kolonie Týru v Hispánii?; rozhodně Jebúsejci apod.). Tedy skupiny a národy, které během staletí a tisíciletí, bohužel, přestaly existovat.

Co víme: Synové Jefetovi: Mádajové jsou Médové, Jávanové jsou Jónové, tedy Řekové. Odborníci se domnívají, že Gomerové jsou snad Skythové, Tírasovci jsou snad Etruskové, Aškenázové jsou snad Arménci, Elišové snad z Kypru či Sicílie.³

² Také odtud čerpal tuto tezi Nový Zákon. A proč se toto spojení objevuje výhradně u apoštola Pavla pro jeho židovství nebo v janovských epištolách pro poetičnost.

³ Je však zvláštní, že ačkoli tvoří Jefetovci obvykle největší díl skupiny a společnosti, uvedených synů je nejméně. Možná tomu tak nebylo vždy? Možná je tomu tak až v postmoderní společnosti?

Odpověď však nalzáme v dokončení oddílu - v jeho vlastním kontextu: Nejjobsáhlejší částí jsou Chámovci (31 synů, zpráva o Nimrodovi, jde o velké národy atd.). Druhými jsou Šémovci (27 synů). Písmu nejde o demografickou zprávu (demografie ještě nebude existovat zhruba 2800 let), nýbrž o zprávu zvěstnou: Přestože „těch zlých“ se v lidských očích zdá být nejvíce a zdají se být nejmocnějšími (Egypt, Asýrie), je tomu zcela

Synové Chámovi: Kúš je takřka jistě Nubií (Etiopií/jižní Arábií), Micrajim je Egypt, Pút snad Somálsko, Kenaan reprezentuje Syropalestinu. Sebu i Šebu nalezneme i jinde v Písmu (Ž 72, 10ú, avšak nevíme, o jaké národy šlo. U synů Kenaanových víme, že jde o malé náručky či skupinky, se kterými se Israel často potýkal v Zaslíbené zemi: Chetejce, Jebúsejce, Girgašejce, Chivejce, Emorejce i další nalezneme ve stejném výčtu v knize Jozue a Soudců opakovaně.

Že do oblasti „chámovské“ spadá také Sodoma, Gomora (obojí Gn 19) nebo Gerar (Gn 20+26) asi nepřekvapí.

Synové Šémovi: Ašúr = Asýrie (!), Aram je Aram. Heber je praotec Abramův, reprezentuje (a vysvětluje i jazykově, ačkoli úmyslně s přeznačením) skupinu, z níž budou později „Hebrejové,“ a ještě později Israelci.

O ostatních nevíme většinou nic.

Rodokmen tak rozčleňuje, rozděluje a zároveň spojuje a propojuje národy celého tehdy známého světa. Myslí se i na vzdálené, málo známé a ostropany (Skythové, Kypeřané...). Také ne odvěké nepřátele (Kenaanci, Pelištejci, Egyptané, Asyřané...).

Tento rodokmen také vysvětluje, proč a znovu čteme o tom, čím je kdo syn či dcera. Protože někteří svůj „rodový úděl“ překročili (Rachab, Rút atd.) jiní ztratili (Saul, Lot atd.) a jiní v něm zůstali. Tento rodokmen nám umožňuje vytvořit linku mezi takřka jakoukoli postavou SZ až k Noachovi, a tak již při zmínce jména či rodu pochopit kontext takové postavy. A velikost její proměny či vytrvalosti nebo naopak hloubku jejího pádu nebo setrvání v rodovosti.

Pro současného čtenáře, i odborníka, to již zdaleka nefunguje vždy, protože o řadě uvedených národů nevíme nic. Avšak opět si

jinak. Apokalyptický nepřítel posledního boje Magóg pochází z „nevyhraněných.“ Chámovci, ačkoli tak mohou vypadat, světu nevládnou. A není jich ani tolik. Vzpomeňme, jak často hovoří starozákonní oddíly ironicky (již Gn 1)!

uvědomme, že tyto oddíly vznikaly v první řadě pro Hebreje před více než třemi tisíci lety.⁴

Nimrod

Zvláštní je zmínka o Nimrodovi (v. 8-12) - a takové zmínky obvykle strhávají pozornost moderního a postmoderního čtenáře, tedy i my se mu krátce věnujme.

Snad jde o narážku na faraóna Amenofise III., asyrsky Neb-ma-re, dle el-amarnského dopisu známého také pod jménem Nimmurius. Ten se v tomto dopise chlubí rozšířením svého panství až k Eufratu a lovy na lvy. Jde tedy snad o lovce lvů, asi také duší (Ez 13, 18+Mi 7, 2+Př 6, 26) a národů (Pl 3, 52). Pokud tomu tak je, pak jeho jméno symbolizuje zotročovatele tělesného i duchovního (vzpomeňme na význam „bohatýrů“ z Gn 6!).

Nimrod pak v hebrejštině znamená „Vzporný,“ „Vzbouřený“, čímž se jeho význam a výklad ještě projasňuje. Připočteme-li, že jde o symbolického zakladatele Babylónu a Ninive (hlavního města Asýrie), pak je zvěst Nimrodova zřejmá: Jde o typ silného vůdce, který vede nejmocnější říše světa (právě Babylón a Asýrii), což z něj činí tyrana a zotročovatele - tedy skutečného biblického „bohatýra.“ Tím spíše, pokud je historicky spojován s faraónem poslední velké říše oblasti kolem Israele - Egyptem.

Nejzajímavější a nejpodstatnější informace o Nimrodovi je však místo jeho původu: Šineár. Ačkoli právě to je v pocitu nudy často přeskočeno - podobně jako rodokmeny. Právě v „Nimrodovsky a Nimrodově totalitním“ Šineáru totiž bude pokračovat biblický příběh příštím oddílem...

Závěrem

Bible nehledí jen na „ty své.“ Naopak znovu a znovu ukazuje větší a širší svět, kontext i pohled. Nutí do-sebe-zakrouceného člověka, společenství i národ k vykroucení-ze-sebe, k širší

⁴ Dobu vzniku israelského království za Saula a Davida odborníci obvykle kladou do doby kolem r. 1000 př. Kr. To je nejdřívější doba systematického spisování textů. Ústní tradice však pravděpodobně nesla tato vyprávění po staletí, ne-li tisíciletí.

perspektivě i pohledu. I tak se pozná Církev Kristova, narozdíl od lidských náboženských hnutíček, která řeší pořád dokola sebe samotné. A svět „tam venku“ je pro ně zajímavým pouze v otázce „jak z něj získat další členy.“

Tímto syndromem trpěl však již Israel dávno před křesťanstvím, nejde až o výdobytek křesťanský.

Celý svět je v biblickém pohledu jedna rodina. Je potomstvem jednoho spravedlivého, ačkoli on sám byl potomkem Adamův. Ve stejné linii pak bude stát také David a Ježíš Kristus. Jsme rodinou obšírnou a často vzdálenou, proto také odlišnou jazykově, kulturně i náboženskými formami.

To je však biblickému pohledu jedno. Důležitá je podstata a obsah, forma je druhotná a vždy odvislá také od místních podmínek. Šémovce najdeme po celém světě, v každém národě, náboženství i skupině. Stejně tak Chámovce a Jefetovce. Chámovec, tedy svévolník, kdo si myslí něco jiného (neřku-li „svého“).

Bible vždy a znovu předkládá syrový pohled objektivní reality. Ve světě žijí také lidé zlí - ve smyslu svévolní, pyšní, tyranští, manipulující atd. Ale žijí zde také lidé dobří - ve smyslu krotící svou vlastní vůli ve prospěch Stvořitelovy.

Nejsme předurčení ani kulturou ani rodinou (pokolikáté už zní tato zvěst v těchto mýtických kapitolách?). Asyřané jsou, v biblickém pohledu, Šémovci! Z Chámovců pocházejí prabáby Ježíše Krista Rachab a Rút. Z Jefeta jsou Aškenázové i Magógovci.

Vlastní i cizí rodokmen nám umožňuje lépe porozumět sobě samotnému, bližnímu i oblastem, v nichž žijeme a do které jsme se narodili. Také skrze toto poznání docházíme svobody volby. Svobody, zda se přidáme k Šémovcům, nebo Chámovcům nebo k Jefetovcům.

A když přihlédneme také k širšímu kontextu rodokmenu Gn 10 v dalším oddílu (město a věž v Babel), ještě silněji vysvitne Čechy často nenáviděná část Boží vůle: Bůh chce multikulturalismus. Bůh si přeje multi-kulti. Homogenní rodina, sbor, církev, jednotná vůle, řeč i činy jsou v přímém rozporu s Boží

vůli. Vždyť všechny ty národy, podoby i jednotlivci jsou potomky jednoho otce z Boží vůle a požehnání!

Píseň: S225 - Ó hlavo plná trýzně + modlitba Páně
Rozhovor